

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	624
Land:	Syrien
Kilde:	Lifos
Titel:	Irak: Internflyktninger og syriske flyktninger i Kurdistanregionen (KRI).
Udgivet:	4. maj 2016
Optaget på baggrundsmaterialet:	13. juni 2016

Irak: Internflyktninger og syriske flykninger i Kurdistanregionen (KRI)

Rapport fra informasjonsinnhentingsreise
til Amman, Jordan og Kurdistanregionen i Irak
31. januar – 5. februar 2016

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Access to the KRI for internally displaced persons (IDPs) has become quite restricted. The requirement to provide a sponsor has for the time being been revoked, while other means are being used instead to limit the pressure. The system of access regulation seems to be based on entry control, subsequent control and renewals of permits. The current measures are flexibly applied, so there will be considerable variance over time, geographically and along ethnic lines. Currently, Sunni Muslim Arabs appear to be the primary focus group for the authorities.

Job opportunities for IDPs are scarce. IDPs are entitled to the same public services as all Iraqis, but health and educational services now operate way below full capacity.

SAMMENDRAG

Internflyktningers tilgang til KRI er blitt nokså begrenset. Krav om sponsor er for tiden ikke gjeldende, og i stedet blir det brukt andre virkemidler for å holde tilstrømningen lav. Hele systemet for innreiseregulering fremstår som basert på ankomstkontroll, etterkontroll og fornyelser av tillatelser. Virkemidlene brukes med mye fleksibilitet. Det er derfor mye variasjon over tid, mellom sted og mellom etniske grupper. Sunnimuslimske arabere synes for tiden å være den gruppen myndighetene har størst fokus på.

Arbeidsmarkedet for internflyktninger er vanskelig. Internflyktingene har samme tilgang på offentlige tjenester som irakere generelt, men for eksempel helse- og skoletilbud er langt under full kapasitet.

Innhold

1. Innledning	7
1.1 Litt om den seneste utviklingen i KRI.....	7
2. Internflyktninger	8
2.1 Hvem er internflyktningene?.....	8
2.2 Tilgang til KRI	9
2.2.1 <i>Kurdiske internflyktninger</i>	10
2.2.2 <i>Arabiske internflyktninger</i>	10
2.2.3 <i>Sponsorkrav</i>	11
2.3 Bevegelsesfrihet for internflyktninger innen KRI	12
2.4 Kan kurdere bosatt utenfor KRI endre bostedsregistrering til KRI?	12
2.5 Registrering av internflyktninger.....	13
2.5.1 <i>Registrering av nyfødte</i>	13
2.6 Dokumenter	13
2.6.1 <i>«Key card» - eget kort til internflyktninger</i>	13
2.7 Internflyktninger som bor i leir	14
2.8 Jobbmarkedet.....	15
2.8.1 <i>Offentlig sektor</i>	16
2.8.2 <i>Privat sektor</i>	16
2.9 Helsetjenester	16
2.9.1 <i>Medisinforsyningen</i>	17
2.9.2 <i>Tilbudet til internflyktning-barn</i>	17
2.9.3 <i>Bemannings</i>	17
2.9.4 <i>Kroniske sykdommer og kreft</i>	17
2.9.5 <i>Psykatri</i>	17
2.9.6 <i>Behandling for amputasjoner</i>	18
2.10 Skoletilbudet til internflyktninger	18
2.10.1 <i>Undervisningsspråk</i>	19
2.10.2 <i>Lærere</i>	19
2.10.3 <i>Bli vitnemål fra provinser utenfor KRI akseptert i KRI?</i>	19
2.11 Bolig.....	19
2.12 Offentlig og privat bistand.....	20

3. Syriske flyktninger	21
3.1 Registrering	21
3.2 Skolegang	21
3.3 Flyktninger som bor i leir	22
3.4 Helsetjenester til flyktninger i leir	22
3.5 Jobbmarkedet for syriske flyktninger	22
4. Referanser	23

1. INNLEDNING

Denne rapporten bygger på informasjon innhentet i samtaler med kilder i Kurdistanregionen i Irak (KRI) og Amman, Jordan i månedsskiftet januar/februar 2016.

Landinfo deltok i en delegasjon sammen med UDI og den internasjonale migrasjonsorganisasjonen IOM. Delegasjonens mandat var todelt, da Landinfo skulle arbeide ut fra sitt eget mandat, mens UDI og IOM skulle utføre sitt respektive mandat i forbindelse med utfasingen av UDIs IRRINI-program. Det er kun de kildeintervjuene Landinfo selv foretok, som er lagt til grunn for denne rapporten.

Rapporten belyser situasjonen for internflyktninger og syriske flyktninger i KRI. Temaene omfatter innreisemuligheter og tilgangsbegrensninger, dokumenter og registreringsordninger, adgang til offentlige tjenester, arbeidsmuligheter og boligsituasjon. Temaene gjenspeiler Landinfos mandat, som ble utformet i en prosess med Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE), og Justis- og beredskapsdepartementet.

Landinfo konsulterte i alt 14 kilder, herunder myndighetsorganer i KRI, internasjonale organisasjoner, NGOer og frittstående kilder. Kildene ble valgt ut fra deres sakkunnskap, erfaring og rolle med hensyn til oppdraget. De er kort presentert og sitert i henhold til sine ønsker. En av kildene ønsket å bli omtalt anonymt. Samtlige kilder som ønsket det, har fått forhåndsgodkjenne notatene fra møtene med dem.

Arbeidet med rapporten ble avsluttet i mai 2016. Den labile situasjonen i KRI medfører at den foreliggende informasjonen raskt kan bli utdatert.

1.1 LITT OM DEN SENESTE UTVIKLINGEN I KRI

Siden 2014 har «alle pilene» snudd i KRI, fra stabilitet, sikkerhet og økonomisk boom, til politisk ustabilitet, svekket sikkerhet og dramatisk økonomisk nedgang. Det er en kombinasjon av tre forhold som driver denne utviklingen:

- Høyt politisk konfliktnivå mellom kurdiske regionale myndigheter (KRG) og sentralregjeringen i Bagdad, kombinert med en eskalerende tillitskrise mellom KRG-ledelsen og befolkningen i KRI. KRG og regionspresident Barzani kritiseres sterkt for korrupsjon og grovt maktmisbruk, og misnøyen har fått utløp i bl.a. hissige demonstrasjoner.
- ISIL holder territorium inntil 4 mil fra regionhovedstaden Erbil, det er uro for terroristinfiltrasjon av internflyktningmiljøet, og man har sett rekruttering til ISIL i lokale kurdiske miljøer. Antall sikkerheshendelser, bl.a. selvmordsangrep, har tiltatt de siste par årene, selv om frekvensen fortsatt er svært lav sammenliknet med landet ellers.
- Økonomien er i fritt fall som følge av synkende oljeinntekter, stopp i budsjettoverføringene fra Bagdad, og investorflykt som følge av trusselen fra

ISIL. I tillegg er de offentlige finansene hardt belastet med ekstra utgifter til forsvaret mot ISIL og til de 1,8 millioner internflyktningene og syriske flyktningene som i henhold til KRGs tall ankom KRI i løpet av 2013-2015.

Mange anser nå KRI som økonomisk konkurs og ute av stand til å dekke kostnadene til sine offentlige tilbud til borgerne, bl.a. helsetjenester og skolevesen. Som en av kildene nevnte, er det også strømsparing med kutt ti timer daglig mange steder (Joint Coordination Committee – JCC, møte i Sulaymaniya 4. februar 2016)

Endringene har kommet brått på. For de unge (ca. 70 % av befolkningen skal være under 30 år) som har vokst opp under inntrykket av 12-13 års sammenhengende sterk vekst, har det på kort tid oppstått en alvorlig forventningskrise som fyrer opp under den tiltakende politiske spenningen i regionen.

Norges ambassade i Amman (møte i Amman 31. januar 2016) mente at det generelt er lite sympati for ISIL, både blant de fastboende og internflyktningene. Man har heller ikke hørt om rekruttering til ISIL i internflyktning-miljøene så langt. De fleste av de kurderne som ISIL tidligere likevel hadde lyktes i å rekruttere blant befolkningen i KRI, skal ifølge ambassaden ha blitt bragt under kontroll.

2. INTERNFLYKTNINGER

Flere kilder antyder at både internflukt og returbevegelser forløper langs etniske og religiøse linjer. Enkelte grupper kan derfor bli hindret i å returnere til visse steder ut fra sin etniske/religiøse tilhørighet. Det er allment kjent at KRG har blitt mer restriktive med å gi opphold til internflyktninger. Særlig for sunnimuslimske arabere skal det ha blitt vanskeligere å få tilgang.

2.1 HVEM ER INTERNFLYKTNINGENE?

KRI har nå ifølge KRGs arbeids- og sosialdepartement (møte i Erbil 2. februar 2016) 1,8 millioner flyktninger og internflyktninger. De fleste internflyktningene er fra Anbar og Ninewa, særlig byene Mosul, Sinjar og Ramadi, i henhold til departementet.

Joint Coordination Committee (JCC), et myndighetsorgan for samordning av hjelpeinnsats mellom KRG og eksterne bistandsyttere, opplyste (møte i Sulaymaniya 4. februar 2016) at KRI også har internflyktninger fra Diyala provins. JCC viste videre til at internflyktningene stort sett har ankommet landeveien, og at veldig få har returnert til hjemprovinsen sin.

Den Amman-baserte irakiske frittstående konsulenten Mouayad al-Windawi (møte i Amman 31. januar 2016) fortalte at det i 2013 alene flyktet en halv million mennesker fra Anbar til KRI, og ytterligere en halv million i 2014/15. Han mente at over halvparten av internflyktningene i KRI nå er sunnimuslimske arabere.

I henhold til Norges ambassade i Amman er det mange som sirkelmigrerer; de prøver å komme seg inn i KRI, gir opp og drar ut igjen til nytt sted. Blant internflyktningene skal det være 62 % arabere, ifølge ambassaden.

KRGs direktorat for migrasjon og internflyktning opplyste (møte i Erbil 2. februar 2016) at de fleste internflyktningene har flyktet fra ISIL, og at det i tillegg til arabere er yezider, kristne, turkmenere og mandeere blant internflyktningene. Direktoratet fortalte at det er bygget mer enn 40 flyktningleirer totalt, og at det er en viss flytting inn og ut av leirene.

Ifølge direktoratet har KRI i tillegg til internflyktningene tatt imot:

- 250 000 arbeidsmigranter
- 242 000 flyktninger fra Syria
- 12 500 flyktninger fra Tyrkia
- 6000 kurdiske flyktninger fra Iran
- 900 statsløse palestinere fra Mosul og andre områder der ISIL er/har tatt over. Disse er i Erbil og har status som flyktninger.

FNs organ for humanitær bistand (OCHA) i Amman (møte i Amman 31. januar 2016) mente at en viss andel av de arabiske internflyktningene i KRI tilhører grensekryssende klaner hvis medlemmer er bosatt på begge sider av grensen Irak/Syria.

IOM Erbil (møte i Erbil 5. februar 2016) opplyste at det bor internflyktning-familier spredd over hele Erbil by, mens IOM Sulaymaniya (møte i Sulaymaniya 3. februar 2016) fortalte at det i Sulaymaniya provins er ca. 3000 internflyktning-familier. Det er ti internflyktning-leire i denne provinsen. De fleste internflyktningene i Sulaymaniya provins er arabere, og det skal i liten grad ha oppstått noen nære forbindelser mellom internflyktningene og lokalsamfunnene de lever i, ifølge IOM.

2.2 TILGANG TIL KRI

Ankomstene av nye internflyktninger til KRI har nå gått ned. Samtidig ser vi at sponsorkravet har blitt trukket tilbake, og at tilgangen i stedet reguleres gjennom andre tiltak som bl.a. sikkerhetssjekk av dem som ankommer. Tilgangen synes å ha blitt gjort mer restriktiv, men kurdere ser generelt ut til å møte langt færre hindringer i sin tilgang til KRI enn arabere.

Ifølge Norges ambassade i Amman er det blitt forholdsvis vanskelig å komme inn i KRI. Så langt i 2016 har det vært få ankomster sammenlignet med i fjor.

Ifølge OCHA Amman har KRG-myndighetenes håndtering av internflyktningene endret seg gjennom tre faser siden juni 2014:

1. De første 15 dagene etter at ISIL tok Mosul 10. juni, fikk alle som kom til KRI, tilgang.
2. Grensepasseringene ble deretter regulert pga. for stor tilstrømming.

3. ISIL-angrepet på yezidene sommeren 2014 medførte at man ble mer restriktive med å ta imot arabere.

OCHA Amman fortalte at fra oktober 2015 har KRG gjort ytterligere innstramminger i tilgangen. Internflyktninger kan for eksempel nå ikke ta med seg hele familien inn i KRI. Det er imidlertid mulig å bestikke seg over grensen og registrere seg ved Asayish legalt etterpå, fordi man da har fått skaffet seg det nødvendige dokumentet/stempelet ved passering på sjekkpunktet inn til KRI (OCHA Amman, møte januar 2016).

2.2.1 Kurdiske internflyktninger

Generelt gjelder det at kurdere kan reise fritt inn i KRI, men at de må søke oppholdstillatelse etter ankomst. Også de kan iblant bli underlagt situasjonsbestemte restriksjoner.

Kurdere fra de omstridte områdene, bl.a. Kirkuk, får reise inn i KRI. De blir først og fremst betraktet som kurdere, og ikke som internflyktninger (OCHA Amman, møte januar 2016).

En ikke-irakisk NGO som Landinfo regner som en pålitelig kilde (møte i Erbil 1. februar 2016), mente at kurderne fritt kan passere inn og ut av KRI. For å kunne bo der på lengre sikt må man ha oppholdstillatelse.

Ifølge Norges ambassade i Amman definerer KRG yezidene som kurdere. Det meste tyder på at de vil få bli i KRI på ubestemt tid. Ambassaden mente at de fleste yezidene som har ankommet KRI, er internflyktninger fra de omstridte områdene.

Også kurdere kan imidlertid i visse situasjoner bli underlagt særlige restriksjoner. I forbindelse med et ISIL-angrep mot Sør-Kirkuk i januar 2015, da minst 23 Peshmerga-soldater mistet livet, skal myndighetene ifølge flere kilder (som opplyst av Norges ambassade i Amman, møte januar 2016) ha hindret kurdere i å forlate byen. Årsaken skal ha vært demografiske hensyn, da myndighetene fryktet at den kurdiske andelen av bybefolkningen ville gå ned, ifølge ambassaden i Amman.

2.2.2 Arabiske internflyktninger

Det fremgår av flere kilders utsagn at internflyktninger fra områder som ISIL har kontrollert eller prøvd å overta, kan møte hindringer i å komme inn i KRI ut fra etniske/religiøse kriterier. Noen kilder indikerte at også klanstilhørighet kan spille inn.

Den Amman-baserte irakiske frittstående konsulenten Mouayad al-Windawi fortalte for eksempel at tilgangen i realiteten etter hvert er blitt gjort betinget av klanstilhørighet. Kurderne har etter al-Windawis mening utestengt Ninewa-arabere fra KRI. Da disse måtte forlate hjemstedene sine pga. krigshandlinger, fikk de ikke tilgang til KRI, og de dro i stedet til Mosul selv om dette var et langt dårligere alternativ.

Ifølge den norske ambassaden i Amman tyder mye på at det er en generell skepsis i KRI mot arabere fra Kirkuk, blant annet som følge av informasjon i media om

avvergede terrorangrep. I flere tilfeller er det blitt hevdet i media at det er arabere med bosted i Kirkuk som står bak.

KRG er spesielt årvåkne overfor sunniarabiske internflyktninger, og «ung enslig mann» er en kategori det fokuseres spesielt på. Kategorien er blitt sterkt utvidet og dekker nå ifølge ambassaden et aldersspenn fra 15 til 62 år. Ambassaden viste til rapporter fra flere kilder om at menn i denne kategorien som et sikkerhetstiltak kan bli skilt ut fra familiene sine, og satt i forvaring ved ankomst til KRI, mens det blir foretatt en sikkerhetssjekk av dem. Denne kontrollen kan ta inntil flere uker.

Ambassaden har i ettertid vist til (e-post mars 2016) den store oppmerksomheten det har fått at 592 internflyktninger i vinter har vært fanget mellom ISIL- og Peshmergalinjer i Sinjar-området. Dette har også vært omtalt i mediene, bl.a. omtaler Reuters (2016) internt fordrevne sunnimuslimske arabere fra Ninewa (Sinjar distrikt) som ikke får komme inn til KRI. De har bodd i en type buffersone mellom IS-kontrollert og Peshmerga-kontrollert sone i flere måneder.

En ikke-irakisk NGO mente at KRG har fått stadig sterkere mistanke om at det blant arabere fra Anbar er folk med tilknytning til ISIL. Dette bruker KRG som argument for å være restriktive med å gi dem tilgang til KRI. Selv familier blir nektet tilgang, ut fra kriterier som klantilhørighet og opprinnelsessted. Det er en sterkere tendens til at arabiske internflyktnings oppholdstillatelse ikke blir fornyet, ifølge denne NGOen.

NGOen sa ikke noe om hvorvidt de som ikke har fått fornyet oppholdstillatelsen sin, har måttet reise ut eller er blitt sendt ut. Dette nevnte for så vidt heller ikke noen av de andre kildene.

Det kildene forteller, kan tyde på at myndighetene har en oppfatning om hvilke klaner som stiller seg positive, og hvilke som stiller seg negative til ISIL.

OCHA Amman påpekte at KRG også bruker virkemidler som å trenere søknader om for eksempel tillatelse til å leie bolig for å begrense araberes tilgang.

2.2.3 Sponsorkrav

Selv om ikke kildene var helt samstemte, tyder informasjonen Landinfo fikk likevel på at det for tiden ikke gjelder krav om å ha en sponsor for å få tilgang til KRI. Dette kan ha vært gjeldende siden oktober 2015.

Direktoratet for migrasjon og internflukt uttrykte klart at sponsorkravet generelt ikke lenger er i kraft. Samtidig ble det sagt at en person som er registrert med en sikkerhetsanmerkning, likevel kan ha en mulighet til å få opphold hvis vedkommende kan stille en sponsor/en som går god for en.

De to NGOene som ble forelagt dette spørsmålet, var mer usikre. Ved Flyktninghjelpen (NRC, møte i Erbil 1. februar 2016) mente man at sponsorkravet muligens allerede kunne ha blitt gjeninnført, da det på dem virket som om KRG ikke aksepterte ytterligere internflyktninger. Den ikke-irakiske NGOen visste ikke sikkert om sponsorkravet fortsatt gjelder, men også her mente man at det generelt er lettere å komme inn i KRI hvis man kjenner noen der som kan gå god for en.

Den Amman-baserte irakiske frittstående konsulentten Mouayad al-Windawi mente at sponsorkravet var blitt trukket tilbake i oktober 2015. JCC på sin side opplyste at myndighetene i Sulaymaniya provins ikke krever sponsor, og at man heller ikke må fornye Informasjonskortet fra Asayish der. Etter JCCs utsagn betyr det at de som har fått opphold i Sulaymaniya, har det uten tidsbegrensning. Dette har vi imidlertid ikke fått bekreftet av andre kilder.

Ut fra denne informasjonen legger vi til grunn at det neppe gjelder noe sponsorkrav etter oktober 2015, men at myndighetene, spesielt i Erbil, kan kreve det i visse tilfeller.

Når tilstrømmingen til KRI samtidig har gått ned, antar vi at det skyldes dels at ISIL ikke har tatt nytt territorium, dels forverrede levekår i KRI, særlig som følge av den økonomiske krisen, og dels at myndighetene nå bruker andre måter for å regulere tilstrømmingen, bl.a. sikkerhetsklareringer. En rapport fra danske utlendingsmyndigheter (Udlændingestyrelsen) og Dansk Flygtningehjælp fra april 2016 nevner flere virkemidler som var i bruk senest høsten 2015. Blant det som nevnes, er strengere praksis overfor arabere om fornyelse av oppholdstillatelse, enklere innreise for internflyktninger som ankommer med innenriksfly, forskjellige krav til dokumentasjonen for arabere, respektive kurdere, yezider og kristne for å få passere sjekkpunktene inn til KRI og innreisenekt for arabere og turkmenere som ikke allerede har oppholdstillatelse (Udlændingestyrelsen & Dansk Flygtningehjælp 2016, s. 17, 19, 22, 26).

2.3 BEVEGELSESFRIHET FOR INTERNFLYKTNINGER INNEN KRI

Det ble ikke helt klarlagt hvorvidt internflyktninger som har fått opphold i KRI, kan flytte fritt mellom KRI-provinsene. I henhold til danske utlendingsmyndigheters rapport (Udlændingestyrelsen & Dansk Flygtningehjælp 2016, s. 23-24) blir det trolig praktisert ulike former for bevegelsesfrihet avhengig av sikkerhetssituasjonen til enhver tid.

IOM Erbil opplyste at enhver internflyktning som har fått opphold i KRI, kan bevege seg fritt innenfor KRI. OCHA Amman mente derimot at KRGs mer restriktive holdning til internflyktninger har medført at arabere ikke lenger kan flytte fritt rundt i KRI. JCC på sin side mente at enhver som har fått opphold, kan flytte som man ønsker innenfor KRI, men at man plikter å melde seg for Asayish på nytt bosted.

2.4 KAN KURDERE BOSATT UTENFOR KRI ENDRE BOSTEDSREGISTRERING TIL KRI?

Bare kurdere som ikke kommer fra de omstridte områdene, synes å ha mulighet til å endre bostedsregistrering til KRI.

NCR i Erbil mente at mens kurdere fra de omstridte områdene ikke kan endre bostedsregistrering til KRI, kan kurdere fritt endre bostedsregistrering motsatt vei, altså fra KRI og til de omstridte områdene.

Også Mouayad al-Windawi mente at det ikke er mulig for kurdere fra de omstridte områdene å få endret bostedsregistreringen sin til KRI. De kan reise dit, jobbe der etc., men ikke flytte bostedsregistreringen sin dit. Årsaken er KRGs ønsker om å holde en høyere andel kurdere enn andre etniske grupper i disse områdene.

Dette stiller seg annerledes for kurdere om bor utenfor de omstridte områdene. Al-Windawi mente at det er fullt mulig for kurdere fra for eksempel Bagdad å endre bostedsregistrering til KRI, da den spesielle demografi-problematikken i de omstridte områdene ikke gjelder for dem. Det bor ifølge al-Windawi rundt 500 000 kurdere i Bagdad.

2.5 REGISTRERING AV INTERNFLYKTNINGER

Direktoratet for migrasjon og internflukt fortalte at internflyktningene blir registrert av dem ved ankomst (på sjekkpunktet), og deretter ved Asayish i forbindelse med tildeling av oppholdstillatelse. Man får da et såkalt Informasjonskort som dokumentasjon på oppholdstillatelsen. Dette ble bekreftet av Arbeids- og sosialdepartementet, den ikke-irakiske NGOen, IOM Erbil og NRC.

Direktoratet for migrasjon og internflukt opplyste videre at det er inngått avtale mellom KRG og sentralmyndighetene om registreringen av internflyktninger. Flyktningene registreres per familie, og begge myndigheter har tilgang til databasen med registeret over internflyktningene.

Internflyktninger som har mistet sine ID-dokumenter kan registrere seg ved faste kontorer eller mobile team som drives av KRGs direktorat for migrasjon og internflukt, KRGs innenriksdepartement og KRGs internflyktning-komité¹. Disse instansene samarbeider om registreringen av internflyktninger i alle KRI-provinsene.

Ifølge Arbeids- og sosialdepartementet må internflyktningene, i likhet med alle andre som tar kortere eller lengre opphold i KRI, registrere seg ved Asayish etter ankomst. Ifølge den ikke-irakiske NGOen får man på sjekkpunktene inn til KRI et dokument som gir foreløpig opphold for to uker. Deretter må man melde seg for Asayish og søke om opphold.

2.5.1 Registrering av nyfødte

Direktoratet for migrasjon og internflukt opplyste at nyfødte internflyktninger blir ført inn i familieboka. Familiebøkene føres av KRGs Civil Registry. De blir gitt fødselsnotifikasjon som flyktning.

2.6 DOKUMENTER

2.6.1 «Key card» - eget kort til internflyktninger

Hver internflyktning-familie får utstedt et eget dokument kalt «Key Card». Dette dokumentet blir utstedt av Direktoratet for migrasjon og internflukt.

Direktoratet opplyste at for å unngå dobbeltregistrering av enkeltpersoner, utsteder de ett kort per familie. Kortet gir familien rett til helsetjenester og skole i KRI, og til engangsstønaden på 1 million irakiske dinarer som alle internflyktning-familier i Irak får fra sentralregjeringen. De som har hatt jobb i det offentlige på det opprinnelige hjemstedet, kan heve lønn i KRI med dette kortet.

---

¹ IDP-komiteen består av KRGs planleggingsdepartement og statistikkbyrå, KRGs migrasjons- og internfluktdepartement og provinsmyndighetene.

Den irakiske NGOen REACH (Rehabilitation, Education and Community Health) driver landsdekkende bistand og utviklingsarbeid blant marginaliserte og fattige. Organisasjonen bekreftet opplysningene fra Direktoratet for migrasjon og internflukt, og la til at kortet ligner et kredittkort, at det gir adgang til uttak av lønn og tilgang til offentlige tjenester og tillatelser. Kortet brukes på egne terminaler, som likner en minibank. Det trekkes et lite gebyr ved bruk av kortet (REACH, møte i Sulaymaniya 4. februar 2016).

For å få kortet må man kunne dokumentere at man er internflyktning. Man mottar kortet etter at myndighetene har sjekket personopplysningene opp mot det sentrale irakiske folkeregisteret. REACH visste ikke om det er utløpsdato på kortet, men mente at innehaveren måtte møte regelmessig hos Asayish for å oppdatere kortet. Ved flytting internt i KRI blir ikke selve kortet oppdatert, men Asayish på det nye bostedet vil oppdatere innehaverens sikkerhetsmappe, ifølge REACH.

For å dokumentere at man er en internflyktning, krever myndighetene følgende:

- Sivilt ID-kort
- Informasjonskort (oppholdstillatelse) fra Asayish
- PDS-kort
- Avlagt fingeravtrykk

Ifølge REACH har det vært snakket om at enkelte tjenestemenn ber om en muntlig egenerklæring hvis det mangler noe av den nevnte dokumentasjonen. Dette hadde de imidlertid ikke fått bekreftet.

2.7 INTERNFLYKTNINGER SOM BOR I LEIR

Leveforholdene i leirene blir alt i alt vurdert som akseptable av kildene, men det skal ikke være noen inntektsgivende aktiviteter å finne der.

I henhold til Direktoratet for migrasjon og internflukt fordeler internflyktingene som bor i leir seg som følger på de enkelte KRI-provinsene:

- Dohuk: 5 %
- Erbil: 2-3 %
- Sulaymaniya: 2-3 %

Direktoratet opplyste for øvrig at det er bygget mer enn 40 flyktingleirer totalt, og at det er en viss flytting inn og ut av leirene.

I Sulaymaniya provins skal det være i alt ti internflyktning-leire (IOM Sulaymaniya, møte februar 2016).

Ifølge Arbeids- og sosialdepartementet er det de som ikke har noe nettverk i KRI, som vanligvis får plass i leir. I leirene registrerer man seg ved leirledelsen, ifølge departementet.

Offentlig ansatte leger besøker flyktning- og internflyktning-leirene jevnlig. Dette opplyste Helsedirektoratet (møte i Erbil 1. februar 2016). Legene gjennomfører

pasientsamtaler to ganger per uke. Helsedirektoratet påpekte at det er knapphet på medisiner.

Ifølge NRC må man ut av leirene for å finne jobb. Mange av internflyktingene underbyr det generelle lønnsnivået i jobbene de får, og aksepterer stadig lavere lønn.

En ikke-irakisk NGO mente at de som havner i leir, stort sett er de som har brukt opp sparepengene sine. Det er grenser for hvor mye leirene har kunnet utvide seg, og denne grensen er nå nådd. Leirene er inngjerdet, og beboerne har fri bevegelse inn/ut av leiren, men stoppes deretter de på nærmeste sjekkpunkt. Organisasjonen mente at myndighetene i liten grad ønsker beboerne inn i lokalsamfunnet, og at de prøver å holde særlig arabere ute av byene. De fleste som bor i leir, bruker helsetilbudet og de andre offentlige tilbudene som finnes i leirene, ifølge NGOen.

2.8 JOBBMARKEDET

I takt med den økonomiske krisen er arbeidsmarkedet i KRI blitt drastisk forverret. Internflyktinger som ikke har jobb i det offentlige på hjemstedet og kan heve lønn i KRI, har et desto dårligere utgangspunkt i KRI. De har ikke tilgang til jobber i offentlig sektor der, og de mangler ofte de kontaktene som skal til for å få jobb. De fleste internflyktinger som klarer å skaffe seg jobb, finner seg korttids manuelt arbeid i privat sektor. Samtidig er det blitt mange færre jobber tilgjengelig for dagarbeidere.

Arbeids- og sosialdepartementet beskrev kort situasjonen i arbeidsmarkedet slik den har utviklet seg fra 2014 av:

- Arbeidsløsheten stiger
- Det er generelt blitt vanskelig å finne jobb
- Offentlig ansatte har ikke fått lønn siden august 2015
- Budsjettkonflikten med Bagdad, krigen mot ISIL og lav oljepris har vært avgjørende for nedgangen
- Det er fortsatt litt etterspørsel etter folk med kompetanse

Alle registrerte internflyktinger har rett til å ta arbeid i KRI, likevel under de begrensningene som gjelder for å arbeide i offentlig sektor. Departementet påpekte at vanlig irakisk arbeidslovgivning² også gjelder for internflyktinger.

Arbeids- og sosialdepartementets beskrivelse av arbeidsmarkedet ble delt av en ikke-irakisk NGO og REACH. Den ikke-irakiske NGOen mente at de arabiske internflyktingene ofte har mer kompetanse enn de lokale kurderne. Ifølge IOM Sulaymaniya er de fleste private bedriftene i Sulaymaniya eid av arabere. Ifølge NRC vil de som finner seg jobber, finne dem utenfor leirene.

Etter REACHs løselige anslag (statistikk foreligger ikke) er arbeidsledigheten blant internflyktingene nå på over 50 %. Sommersesongen gir imidlertid en liten økning i

² Dette lovverket innbefatter arbeidsloven (Labor Law), sosialforsikringsloven (Social Insurance Law) og yrkesloven (Occupational Law), ifølge Arbeids- og sosialdepartementet.

etterspørselen etter dagarbeidere. Språkbarrierne innen de jobbene som er aktuelle for internflyktninger flest, er egentlig ikke så store ifølge REACH, siden det meste er manuelt arbeid der språk ikke er avgjørende.

2.8.1 Offentlig sektor

Offentlig sektor er lukket for internflyktninger, unntatt for kurdere fra Sinjar og Syria. Ifølge Arbeids- og sosialdepartementet skyldes dette språkferdighetene til de to sistnevnte. Departementet opplyste også at ifølge loven kan ingen i offentlig sektor sies opp. Man kan bare sies opp hvis man har vært borte fra jobb uten gyldig grunn i over 30 dager.

Selv om man skulle få jobb i offentlig sektor, vil man likevel for tiden ikke få betalt. På tross av dette kan en jobb i det offentlige være et gode på lengre sikt, ettersom man ikke kan sies opp.

2.8.2 Privat sektor

Internflyktningene som har skaffet seg jobb, fordeler seg ifølge Arbeids- og sosialdepartementet særlig på tre typer arbeid i privat sektor:

- Kompetansekrevende jobber i store selskaper innen virksomheter som olje, investering og bygging
- Kompetansekrevende jobber i mindre bedrifter
- Manuelt arbeid, ofte som dagsjobber

De fleste internflyktningene i KRI faller innunder den tredje kategorien. Ifølge Norges ambassade i Amman jobber de fleste av disse svart, og de tar jobbene som andre ikke vil ha, som for eksempel vaskejobber. De tar i økende grad jobbene fra de utenlandske arbeidsmigrantene.

2.9 HELSETJENESTER

De offentlige helsetjenestene preges gjennomgående av overbelastning, både som følge av budsjettkutt og økende behov. Det er underdekning av medisiner, leger og annet helsepersonell. Kapasiteten til å behandle kreft og andre kroniske sykdommer er lav, og det er ikke ressurser til å utvide behandlingstilbudet for mentale lidelser.

Helsedirektoratet (møte februar 2016) opplyste at siden offentlige helsetjenester er tilgjengelige for alle irakere, trenger ikke internflyktningene noen særskilt tillatelse for å benytte seg av tilbudet. Ifølge direktoratet legger internflyktninger beslag på 80 % av kapasiteten i de ordinære, offentlige primærhelsesentrene.

Helsesektoren er ifølge REACH antakelig blant de sektorene som er verst rammet av budsjettsvikt og overbelastning. Den irakiske NGOen Emma - Organisation for Human Development, som arbeider med utviklingsprosjekter særlig rettet mot kvinner (møte i Erbil 2. februar 2016), fortalte at etterspørselen etter helsetjenester i KRI har doblet seg flere ganger fra 2014 av. Organisasjonen viste til at de offentlige helseinstansene nå jobber to skift for å møte det økte behovet, og at det mangler både leger, pleiere og medisiner.

2.9.1 Medisinforsyningen

Helsedirektoratet opplyste at medisinforsyningene fra Bagdad har blitt innstilt som følge av stansen i overføringer av offentlige midler til KRI. Offentlige anskaffelser skjer nå i samarbeid med KRGs partnerorganisasjoner, og det er en utfordring å møte behovet og å opprettholde stabile medisinforsyninger. Løsningen man har funnet nå, er å stramme inn bredden i utvalget av medisiner. Alle pasienter må dessuten sette medisinen sin selv (Helsedirektoratet, møte februar 2016).

2.9.2 Tilbudet til internflyktning-barn

Det finnes kun ett pediatrik sykehus i KRI, og dette kan ifølge Helsedirektoratet bare dekke halvparten av internflyktning-barnas behov.

Når det gjelder vaksinasjon av barn, er det imidlertid full kapasitet, og alle barn blir vaksinert. Vaksinasjonen drives med støtte fra UNICEF.

Ifølge Helsedirektoratet kan mødre få tildelt morsmelktillegg/-erstatning.

2.9.3 Bemanning

Helsedirektoratet opplyste at det ikke blir foretatt noen utvidelse av helsepersonellet selv om behovet har økt kraftig. Tvert imot opplever KRI reduksjon pga. legefukt. I henhold til direktoratet dekker man inn redusert legekapasitet ved å la de som er igjen, jobbe mer, opptil tolv timer daglig. Fra oktober 2015 har de dessuten jobbet uten lønn.

Det er grunn til å tro at dette vil sette ytterligere fart i legefukten.

2.9.4 Kroniske sykdommer og kreft

Helsedirektoratet fortalte at de reduserte budsjettmidlene har ført til at det offentlige har måttet skjære ned på tilbudet om spesialistbehandling, for eksempel innen hjertelidelser. Ingen pasienter blir imidlertid avvist, men man må regne med lange ventelister. Henvisning til sykehus er gratis.

Tilbudet om kreftbehandling er også utilstrekkelig. Det finnes to sentre for langtids kreftbehandling i Erbil som er offentlig finansiert (Helsedirektoratet, møte 2016).

Blant dem som får dialysebehandling, er halvparten fra områder utenfor KRI (Helsedirektoratet, møte 2016).

2.9.5 Psykiatri

Helsedirektoratet opplyste at det finnes ett offentlig psykiatrisk sykehus for langtidspasienter i Erbil. Generelt gir dette etter direktoratets mening brukbar behovsdekning, men det finnes ikke midler til å øke kapasiteten. Langtidspasienter følges opp og får pasientstøtte av NGOer.

Etterspørselen etter psykiatrisk behandling kommer for det meste fra flyktningene, og ikke så mye fra internflyktningene, ifølge Helsedirektoratet.

NGOen Emma fortalte at Sulaymaniya provins har ett psykiatrisk sykehus for kvinner, men at dette ikke tar imot internflyktninger. Det ene psykiatriske sykehuset

med langtids sengeplasser (50 plasser) som finnes i Erbil, har heller ikke sykehusplasser for kvinner. Som vilkår for å tilby psykiatrisk behandling til kvinner, må familien garantere for at de vil ta tilbake pasienten etter avsluttet behandling, ifølge Emma.

Emma beskrev ellers det offentlige mentalhelse-tilbudet til internflyktninger som å være basert på behandling med medikamenter og elektrosjokk. Det finnes ikke noe tilbud om terapeutisk behandling. Psykiaterne har imidlertid fått noe trening i terapimetoder de siste tre årene.

Det psykiatriske sykehuset i Erbil tar imot internflyktninger etter henvisning fra primærhelsesentrene og privatleger, men det har for liten kapasitet til å dekke behovet. Det arbeider dessuten bare biologiske psykiatere³ der, ifølge Emma.

2.9.6 Behandling for amputasjoner

Ifølge Helsedirektoratet er det primærhelsesentrene i Erbil som utfører alle amputasjoner, og om nødvendig kan man få henvisning fra akuttsykehus. Protoser skaffes enten av FN, NGOer, veldedighetsstiftelser eller det offentlige. Det er tilnærmet full behovsdekning, ifølge direktoratet.

2.10 SKOLETILBUDET TIL INTERNFLYKTNINGER

Skolegangen som tilbys internflyktingene er preget av lav kapasitet og svak finansiering. Kapasiteten til å undervise de arabisktalende barna på morsmålet synes å være utilstrekkelig. Man er avhengig av å finne lærere blant internflyktingene, noe som ikke alltid lykkes. Studenter vil ikke uten videre kunne tas opp ved høyere utdanningsinstitusjoner i KRI på grunnlag av vitnemål fra provinser underlagt sentralmyndighetene.

KRGs utdanningsdepartement fortalte (møte i Erbil 1. februar 2016) at det så langt ikke er oppnådd noen enighet mellom KRG og sentralmyndighetene om rollefordeling og hvem som skal betale for skolegangen til internflyktingene. Det har heller ikke blitt bygget noen ekstra skoler. I stedet tar man i bruk ulike typer lokaler som en midlertidig løsning, og man har etablert to undervisningsskift.

Utdanningsdepartementet forklarte at internflyktning-barn bare kan gå i egne klasser for internflyktninger, og at de går på det andre av to undervisningsskift. Dette ble bekreftet av REACH, som la til at internflyktning-barna har egne lærere og eget pensum.

Utenfor leirene blir det ifølge REACH leid lokaler til undervisning av internflyktninger. Under 10 % av internflyktingene bor i leire, og barna som bor i leir, er meldt inn i skoler der. Mobile skoler er under opprettelse. Såfremt foreldrene selv kan skaffe transport, kan de sende barna sine der det er et tilbud, uten noen restriksjoner. REACH bemerket for øvrig de som har råd til det, kan sende barna sine på privatskole.

---

³ Biologisk psykiatri er den delen av psykiatrien som undersøker sammenhengen mellom biologiske prosesser, særlig i nervesystemet, og psykiske lidelser (Store Medisinske Leksikon 2014).

2.10.1 Undervisningsspråk

Ifølge KRGs utdanningsdepartement blir alle som har behov for det, undervist på arabisk. Lærerne som underviser arabisktalende internflyktning-barn, er selv arabiske internflyktninger.

Også REACH fortalte at det blir gitt undervisning på arabisk, og at lærebøkene er de samme som i hjemprovinsen. Samtidig er det en utfordring å skaffe nok arabisktalende lærere. I skolene som finnes i leirene, følger barna det samme pensum som i hjemprovinsen.

En ikke-irakisk NGO mente at det blir gitt stadig mindre undervisning på arabisk til internflyktningene. Det er for få klasser til arabisktalende internflyktning-barn, og mange av dem dropper ut. KRG har prøvd å finne arabiske lærere i leire som kan jobbe gratis, men har så langt ikke lyktes.

2.10.2 Lærere

Lærerne som underviser internflyktning-barna er etter Utdanningsdepartementet mening gode nok til å sikre samme kvalitet på undervisningen for internflyktninger som i skolen ellers. Disse lærerne har lærerutdanning, og de lønnes av sentralmyndighetene. Lønnen utbetales i KRI (Utdanningsdepartementet, møte februar 2016).

2.10.3 Blir vitnemål fra provinser utenfor KRI akseptert i KRI?

Ifølge Utdanningsdepartementet må internflyktninger som ønsker opptak til studier som administrerers av kurdiske myndigheter, søke seg til en egen høyskole i Kirkuk. Denne er tilrettelagt for internflyktninger. Det er gjort unntak for kristne og yezider på grunn av at de ikke forventes å kunne returnere til de opprinnelige bostedene sine. I KRI er pensum annerledes og kravene høyere. Universitetene i KRI og sentralmyndighetene gjør likevel i fellesskap individuelle vurderinger av dem som måtte søke opptak i KRI, ifølge departementet.

Elever med gyldige dokumenter og vitnemål kan ifølge REACH i prinsippet være kvalifisert til å ta høyere utdanning i KRI, men det er usikkert om de likevel vil bli tatt opp. REACH viste til at det er satt egne kvoter for opptak av internflyktninger og flyktninger til høyere utdanning.

2.11 BOLIG

De fleste internflyktningene bor i leid husvære. Mange ser ut til å leie hos vertsfamilier, mens mange andre leier direkte. Det var uklart om internflyktninger fortsatt får formell tillatelse til å leie bolig. Uansett ser det ut til at det er fullt mulig å leie seg bolig via andre som bor i KRI, og at mange gjør dette.

IOM Erbil opplyste at internflyktningene som ikke bor i leir, stort sett bor på følgende måter (rangert fra flest til færrest):

- Hos vertsfamilier
- I leid husvære

- I improvisert husvære

OCHA Amman mente at arabiske internflyktninger ikke lenger får tillatelse til å leie bolig, men løser det ved å leie via andre, som for eksempel slektninger.

Ifølge Arbeids- og sosialdepartementet leier de fleste internflyktninger seg bolig. Departementet sa ikke noe om hvorvidt det fortsatt gis formell tillatelse til å leie bolig, men poengterte at man vanligvis leier seg et sted å bo via slektninger på stedet.

2.12 OFFENTLIG OG PRIVAT BISTAND

Det kuttes i den offentlige bistanden til internflyktninger, men enkelte sentrale ytelser består. Bistand i privat regi synes å være overbelastet.

Alle internflyktninger får en engangsstønad på 1 million irakiske dinarer (ca. USD 900) fra staten, ifølge Direktoratet for migrasjon og internflukt. Internflyktninger kan ifølge JCC hente ut sin månedlige offentlige matrasjon (den såkalte PDS-rasjonen som alle irakere får fra det offentlige) i KRI, men de kan ikke overføre det registrerte utstedelsesstedet for rasjonen dit.

Den Amman-baserte irakiske konsulenten Mouayad al-Windawi mente at hele den humanitære bistanden til internflyktninger er nedadgående, dels pga. den økonomiske situasjonen i KRI, og dels pga. overbelastningen på internasjonale hjelpeorganisasjoner som følge av krigene i Irak og Syria. Budsjettnedskjæringer har ifølge en ikke-irakisk NGO bl.a. ført til at tilbudet til alle irakere om sosialstøtte er bortfalt, også for internflyktninger. Mange internflyktninger lever nå i det vesentlige av bistand i form av mattildelinger, nødvendighetsartikler og kontantstønad.

Det finnes enkelte tilbud om gratis yrkesopplæring til internflyktninger og flyktninger, ifølge Arbeids- og sosialdepartementet. Slike tilbud blir som oftest fremskaffet av NGOer. For kvinnelige internflyktninger som ønsker å starte egen virksomhet, er det etablert en ordning med offentlige smålån. I realiteten er det veldig lav andel kvinner som er i jobb. Det er seks offentlig drevne arbeidsformidlingssentre i KRI hvor man kan registrere seg som jobbsøker (Arbeids- og sosialdepartementet, møte februar 2016).

Etter IOM Sulaymaniya sin mening er det vanskelig for NGOene å nå ut til alle internflyktninger som ville ha nytte av yrkestrening, som oftest pga. lange avstander og høye transportutgifter. Enkelte ufaglærte får yrkestrening via NGOer som REACH. Slik yrkestrening er enkle saker, som for eksempel å lage søtsaker for direktesalg.

3. SYRISKE FLYKTNINGER

KRI har ca. 250 000 syriske flyktninger som er ankommet etter sommeren 2013. Disse flyktningene er kurdere som bodde i områder av Syria som grenser opp mot irakisk Kurdistan.

Direktoratet for migrasjon og internflukt opplyste (møte februar 2016) at 35 % av det totale antallet flyktninger fra Syria bor i leire. I Erbil provins er det ifølge Helsedirektorat (møte februar 2016) opprettet fire leire for syriske flyktninger. Alle leirene drives av KRG og deres partnerorganisasjoner.

3.1 REGISTRERING

Ifølge Direktoratet for migrasjon og internflukt blir de syriske flyktningene registrert av UNHCR. De får da status som flyktninger. Registeret både føres og administreres av UNHCR. Etter registrering gir KRG oppholdstillatelse. Helsedirektoratet kunne opplyse at oppholdstillatelsen må fornyes hver 3.-6. måned, og at det ikke er satt noe tak for antall fornyelser.

En ikke-irakisk NGO mente (møte i Erbil februar 2016) at alle som bor i leir er registrert, og at det gjelder de fleste som bor utenfor leir også. De blir registrert når de ankommer KRI, men ikke når de reiser ut. NGOen antok for øvrig at nyfødte blir registrert på samme måte som irakere⁴, og at man antagelig kan registrere fødselen inntil to måneder etter at den fant sted. Etter dette er det mulig å få registrert fødselen ved en domstol. I leirene bistår UNHCR med fødselsregistrering.

3.2 SKOLEGANG

Ifølge Utdanningsdepartementet (møte februar 2016) blir de aller fleste syriske flyktningene tilbudt skolegang organisert i samarbeid med UNICEF og ICRC, som er KRGs partnerorganisasjoner.

Etter Utdanningsdepartementets mening er det skaffet tilstrekkelig mange lærere. Lærerne får opplæring i regi av KRG og partnerorganisasjonene. Syriske lærere er blitt rekruttert blant flyktningene.

Utdanningsdepartementet fortalte videre at det er opprettet midlertidige skoler for de som bor utenfor leirene, og at det blir skaffet skoletransport for de elevene som trenger det. Undervisningen går på to skift.

Den ikke-irakiske NGOen uttrykte seg noe mer forsiktig og fortalte at det blir gitt en viss undervisning i leirene. Det er også organisert enkelte aktiviteter for de minste, av nokså variabel kvalitet.

---

⁴ I Irak er det lege, jordmor eller autorisert sykepleier som bistår ved en fødsel, som er ansvarlig for å utstede og signere en fødselsattest, og for å oversende den til godkjenning og registrering ved eget helseforetak (se Landinfo 2015, s. 27).

3.3 FLYKTNINGER SOM BOR I LEIR

Leirene drives i fellesskap av provinsmyndighetene, NGOer, FN og bedrifter, ifølge den ikke-irakiske NGOen. Hver provins er selv ansvarlig for å samordne driften.

3.4 HELSETJENESTER TIL FLYKTNINGER I LEIR

Helsedirektoratet fortalte at siden medisinforsyningene fra Bagdad til KRI er blitt stoppet, er man nå avhengig av import og bistand fra partnerorganisasjoner. Direktoratet opplyste også at det er opprettet primærhelsesentre i leirene, da de ordinære primærhelsesentrene ikke har kapasitet til å behandle alle flyktninger.

3.5 JOBBMARKEDET FOR SYRISKE FLYKTNINGER

Arbeids- og sosialdepartementet opplyste (møte februar 2016) at kurdiske flyktninger fra Syria får arbeidstillatelse etter en egen prosedyre, og at de også har adgang til å arbeide i offentlig sektor. Det ble ikke sagt noe nærmere om selve prosedyren eller kriterier for å få tillatelse.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Landinfo (2015, 16. desember). *Irak: Reisedokumenter og andre identitetsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3276/1/3276_1.pdf [lastet ned 20. april 2016]
- Reuters (2016, 25. februar). Trapped between Iraq frontlines, refugees illustrate Sunni Arab predicament. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-refugees-idUSKCN0VYOLP> [lastet ned 10. mars 2016]
- Store Medisinske Leksikon. *Biologisk psykiatri* (sist oppdatert 23. september 2014). Tilgjengelig fra https://sml.sn.no/biologisk_psykiatri [lastet ned 20. april 2016]
- Utlændingestyrelsen & Dansk Flygtningehjælp (2016, april). *The Kurdistan Region of Iraq (KRI). Access, Possibility of Protection, Security and Humanitarian Situation*. København: Utlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf> [lastet ned 20. april 2016]

Muntlige kilder

- Arbeids- og sosialdepartementet. Møte i Erbil 2. februar 2016.
- Emma - Organisation for Human Development. Møte i Erbil 2. februar 2016.
- Ikke-irakisk NGO. Møte i Erbil 1. februar 2016.
- Direktoratet for migrasjon og internflukt. Møte i Erbil 2. februar 2016.
- JCC – Joint Coordination Committee. Møte i Sulaymaniya 4. februar 2016.
- Helsedirektoratet. Møte i Erbil 1. februar 2016.
- Utdanningsdepartementet. Møte i Erbil 1. februar 2016.
- Mouayad al-Windawi. Amman-basert irakisk frittstående konsulent. Møte i Amman 31. januar 2016.
- Norges ambassade i Amman.
  - Møte i Amman 31. januar 2016.
  - E-post 10. mars 2016.
- NRC, Norwegian Refugee Council (Flyktninghjelpen). Møte i Erbil 1. februar 2016.
- IOM Erbil. Møte i Erbil 5. februar 2016.
- IOM Sulaymaniya. Møte i Sulaymaniya 4. februar 2016.
- OCHA Amman. Møte i Amman 31. januar 2016.
- REACH. Møte i Sulaymaniya 4. februar 2016.